

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In epistolam Iohannis tractatus decem - Cod. Aug. perg.
227**

Augustinus, Aurelius

[S.l.], [9. Jahrh.]

De natale domini

[urn:nbn:de:bsz:31-67396](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-67396)

uōrum habere conſortes. Multis enim que uobis ſupp̄cunt. deſunt & in quorūdam indigentia. Materia uobis data eſt diuine bonitatis imitan-
de ut puos & iam in alios beneficia diuina tranſi-
rent. & bene diſpenſantes temporalia acquirere diſ-
ueterna. Quarta igitur & ſexta feria ieiune-
mus. ſabbato autem ad beatiffimum p̄ctum apoſ-
tolum uigilemus. Cuius oracionibus nobis p̄
om̄a obtineatur diuina p̄ctio. p̄ xpm̄ dñm.

EXPLICIT INCIPIT DENAT̄ ONI

Saluator noſter dilectiffimi hodie natus
eſt gaudeamus; neque enī locum faſcē
trifticiae. ubi natalis eſt uitę; Que conſumpto
mortalitatis timore. ingerit nobis. depmiſſā
aeternitate læticiam. Nemo ab huius alacri-
tatis participatione ſecernitur. una cunctis
lætie communis eſt ratio; Quia dñs noſter
p̄ccati mortis. que deſtructor. ſicut nullum
areatu liberum repperit. ita liberandi om-
nibus uenit. Ex ul tē ſc̄. quia p̄pinquat ad
palmam; Gaudeat p̄ccator. quia inuitatur

adueniam; Anim&ur gentilis. quia uocatur
 aduutam; Dī nāq; filius secundum plenitudinem
 temporis quam diuini consiliu inscrutabilis al
 tudo disposuit. reconciliandam auctoris suo natu
 ram generis assumpsit humani. ut in uento mor
 tis diabolus. p̄ ipsam qua uicerat uincer&ur; In
 quo conflictu p̄ nobis in toto magno & mirabili equi
 tatis iure certatum est dum omp̄s dñs cum seuis si
 mo hoste. non in sua maiestate. sed in nr̄a humili
 tate congregatur. Obiciens ei eandem formā
 eandemq; naturam. mortalitatis quidem nr̄e par
 ticipem. sed p̄ccati totius exper tem. Mienum
 quippe ab hac natiuitate est quod de omnib; legitur;
 Nemo mundus a for de. n& infans cuius unius diei
 sistit uita eius sup̄ terram. Nihil in istā singularem
 natiuitatem de carnis concupiscentia transit.
 Nihil de p̄ccati lege manauit; Uirgo regia dau
 dice stirpis eligitur. que sacro grauidanda fecundi
 uinam humanāq; prole prius conciper& mente
 quā corpore; & nesup̄ni ignara consiliu ad in
 usitatos pauere& eff&rus. Quod in ea operan

dum erat aspū scō conloquio discit angelico. Nē
damnum credit pudoris dī genetrīx mox futura;
Cur enim ^{con}deceptionis nouitate desperet. cui effici
entia dealtissimi uirtute promittitur. Confir
matur credentis fides. Etiam preuentis adtesta
tione miraculi. Donaturque helisabēh inopi
nata fecunditas. ut qui conceptum dederat steri
li daturus nondubitarētur & uirgini; Uerbum
igitur dī dī filius dī qui in principio erat apud dūm
p quem facta sunt omnia & sine quo factū est nihil
Propter liberandum ab aeterna morte hominē
humilitatē factus est homo. Itase ad susceptionem nrę sine
demi^{nu}ncione sue maiestatis inclinans: ut manens
quod erat assumensque quod non erat. Ueranser
ui formam ei forme in quo dō patri est equalis uni
rē. & tanto foedere naturam utramque conse
reret. Ut nē inferiorem consumeret glorificatio
nē superiorem minueret assumcio; Salua igitur
ppietate utriusq; substantię ut in unam coeunte
psonam. suscipitur a maiestate humilitas.
a uirtute infirmitas. ab aeternitate mortali

tas & ad dependendum conditionis nre debi-
 tum natura inuolabilis. natura est infusa passi-
 bili. **O**s quia uerus homo uerus. in unitatem dñi
 temperatur, ut quod nris remediis congruebat.
 unus atq; idem dñi hominum que mediator.
 & mori posse & ex uno & resurgere posse & ex alte-
 ro; Merito uirginis integritati nihil corrup-
 tionis intulit partus salutis, quia custodia fuit pu-
 doris & edicio ueritatis. Talis ergo dilectissimi
 natiuitas decuit diuinitatem & diuinitatem
 xpm' quanobis & humanitate congrueret & di-
 uinitate precelleret; Nisi enim esset dñs uerus,
 non adferret remedium. Nisi esset homo uerus,
 non preberet exemplum; **A**b exultantibus an-
 gelis nascente dño Gloria in excelsis dō carit.
 & pax in terra bonę uoluntatis hominib; nuntia-
 tur; Uident enim caelestem hierusalem ex om-
 nibus mundi gentib; fabricari; de quo in-
 narrabili diuine pietatis opere ~~quam~~ ^{quam} la-
 ri debet humilitas hominum cum tantum gau-
 deat sublimitas angelorum; Agamus ergo

dilectissimi, gratias dō patri p̄ filium eius in
spū scō. qui propter multam caritatem qua
dilexit nos miseratus est nr̄i. & cum esse mus
mortui p̄ccatis. conuiuificauit nos xp̄o.
ut essemus in ipso noua creatura nouumque
figmentum. Deponamus ergo uiderem, homi-
nem cum actibus suis. & ad epti partici-
pationem generationis xp̄i carnis renuntiemus
operib; Agnosce xp̄i ane dignitatem tuam &
diuine consort factus nature. Noli in uolenti-
uitatem degeneri uersatione recidere. Me-
mento capitis. & cuius sis corporis membrum
remisere. Quia erutus de potestate te-
nebrarum. translatus es in diuinitate. & reg-
num p̄babitatis sacramentum. Sp̄s sc̄i
ficus es templū; nolitantum habitatores
p̄uauis d̄ & actibus effugare. & diaboliq; iteri
subicere. seruituti. Quia precium tui san-
guinis ~~est~~ est xp̄s. quia in ueritate sua
te iudicauit. & misericorditer te redemit
xp̄s dn̄s nr̄s. **ITICOMALIA DINATAT ONI**

Tu au dno.

Exultemus in dño dilectissimi & spiritali io.
 cunditate letemur. Quia inluxit dies re-
 demptionis noue preparationis antiquae felicitatis
 & eterne. Reparatur enim nobis salutis hñe
 annua reuolutione sacramentum ab initio p̄mis-
 sum sine fine redditum sine fine mansurum; In
 quo dignum est nos sursum erectis cordibus di-
 uinum adorare misterium ut quod magno dī mu-
 nere agitur magnis & desie gaudis celebre-
 tur. Dñs enim omnipotens & clemens cuius na-
 tura bonitas cuius uoluntas potentia cuius opus
 misericordia est statim ut nos diabolica maligni-
 tatis ueneno sue mortificauit inuidiae pre-
 parata renouandis mortalibus pietatis sue re-
 media inter ipsa mundi primordia prestignauit.
 Denuntians serpenti futurum semen mulieris
 quod noxu capitis elationem uirtute conteret.
 Xpm scilicet in carne dñm hominemque sig-
 nificans. Quinatus est ex uirgine uiolatorem
 humane ppaginis incorrupta natiuitate
 damnare. Nam quia gloriabatur diabo

Aut hominem sua fraude deceptum diuinis
caruisse muneribus; & immortalitatis dote nuda
tū duram mortis subisse sententiam. seque in
malis suis quod ^{da} depreuaricatoris consortio
inuenisse solacium. Dm quoque iuste seue
ritatis ^{te} exigentia ne erga hominem quem
tanto honore condiderat antiquam mutasse
sententiam. Opus fuit dilectissimi secreta
dispensatione consilii ^{ut} incommutabilis dr
cuius uoluntas non potest a sua benignitate
priuari. primam pietatis sue dispositionem
sacramento occultiore complere. Et homo
diabolice iniquitatis uersucia auctus incul
pam contradi propositum non perire; Ingre
ditur ergo hac mundi infima filius di dege
lesti sede descendens & a paterna gloria non
recedens. Nouo ordine noua nati uitate ^{genon}
tus; Nouo ordine. quia inuisibilis est factus in
nris; Incomprehensibilis. uoluit comprehendi;
Ante tempora manens. ee cepit extempore; Uni
uersitatis dnr seruilem formam obumbrata

maiestatis sue dignitate suscepit; Inpartibilis
 dñi non dedignatus est homo esse partibilis & in
 mortalis mortis legibus subiacere; Noua autē
 natiuitate generatur: quia inuoluta uirginitas
 concupiscentiā nesciuit. Carnis substantiam
 ministravit; Assumpta est de matre dñi natura non
 culpa. Creata est forma serui sine conditione
 seruili & nouus homo sic contemperatus est uice
 rit ut & ueritatem suscipere & generis & uitium
 excludere & uicustatis; Uerax namque miseri
 cordia dñi cum ad reparandum humanum genus
 ineffabiliter ei multa supp&erent hanc poten
 tissimam ^{ad} silendi elegit uiam. qua ad destru
 endum opus diaboli non uirtute uteretur
 potentie sed ratione iusticie; nam supbia hostis
 antiqui non in merito sibi in omnes homines
 uis tyranni cum uindicabat. nec indebito domi
 natu premebat. quos mandato di spontaneus
 in obsequium sue uoluntatis inlexerat; Non
 itaque iuste amittere & originalem humani ge
 neris seruitutem nisi deo quod subegerat uince

r&ur.

Cum igitur misericors omnipotensque saluator. in
susceptionis humane moderaretur exordia ut
uirtute inseparabilis ^{in suo} homine ditatis p
infirmutatis uelamen nre ^{illius} securi hostis astucia quinati
uitatem pueri in salutem humani generis pro
creati non aliter sibi quam omnium nascentium
putauit obnoxium. Uidit enim uagientem
atque lacrimantem. uidit ⁱⁿ pannis obuolutum
circumcisioni subditum & legalis sacrificii
oblacione pfunctum. agnouit deinceps solita in
crementa puericie. & usque in uiriles annos
de naturalibus non dubitauit augmentis. Inter
has contumelias. multiplicauit iniurias.
adhibuit male dicta obprobria. blasphemias. con
uicia. omnem postremo in ipsum uim furoris effu
dit. Omnia testamentorum genera precucur
rit. & sciens quod humanam naturam infecit
s& ueneno. Nequaquam credidit transgressio
nis ⁱⁿ exortem quem tot documentis didicit esse
mortalem. Per sistit ergo in pibus predo & au
rus ex actor in eum quicquid ipsius habeat in

surgere. & dum uicinate originis p̄iudicium
 generale p̄sequitur. c̄rogatum quoniam
 b̄at̄ excedit. Ab illo iniquitatis exigens p̄ce
 nam in quonullam repperit culpam. Sol
 uitur naq; l̄x̄ifere p̄ccionis male suada con
 scriptio. fortis illen̄ctur unculis suis. & li
 gato mundi principe captiuitatis uas arapiuntur
 Redit in honorem suum. ab antiquis contagis
 purgata natura. Mort̄ morte destruitur. na
 tiuitas. natiuitate reparatur. Quō & redemptio
 aufert seruitutem. & regeneratio mutat originē.
 & fides iustificat p̄ccatores. Quisq; igitur
 xp̄iano nomine pie & fideliter gloriaris. recon
 ciliacionis huius gratiam iusto p̄pende iudicio.
 Tibi enim quondam ab iſe to tibi exstruſo para
 diſi gaudis & sedibus. tibi p̄ccilium longe
 morienti. tibi incinerem & puluerem diſſolu
 to. Cui iam non erat ſpes ulla uiuendi. p̄ in
 carnationem uerbi poteſtas data eſt ut de ^{longin}quo
 actuum reuertaris auctorem. Recognoscat
 parentem liber efficiaris ex ſeruo. De extra

neo puearis in filium; Ut qui ex corruptibiliter
renatus es ex di spū renascaris. & obtineas p
graciam. quod non habes p naturam; habentes er
go tante spei. fiduciam dilectissimi in fide
qua fundati estis stabiliter pmanete. Ne idem
ille temptator cuius a uobis dominationem xps
excluserit aliquibus uos iterum seducat in sidi
is. & hanc ipsa presentis diei gaudia fallacie
sue arte corrumpat; In ludens simpliciori
bus animis de quorundam psuasionem pestifera.
Quibus hic dies solemnitatis nre non tam dena
tuitate xpi quam denouit dicitur solis ortu
uidetur honorabilis. Quorum corda uastis re
nebris obuoluta & ab omni crememento uerelucis
aliena sunt. Trahuntur enim adhuc stultissi
mis gentilitatis erroribus. & ministra mundi
luminaria diuino honore uenerantur; que & si
miranda habent pulcritudinem. adoranda tam
non habent ditatem; Illa ergo uirtus illa sapien
cia illa est colenda maiestas. que uniuersitatem
mundi creauit ex nihilo & in quas uoluit formas

atq; mensuras terrenam celestem q; substan-
 ciam omnipotenti ratione produxit. Sollicita
 & siderasint commoda utentibus. sint speciosa
 cernentibus. Sedita ut de illis gratiae refe-
 rantur auctori. & adoratur dñs qui h& condi-
 dit non creatura que seruit. Laudate igitur dñm
 dilectissimi in omnibus operibus eius. atq; iudi-
 cius. Sit in uobis indubitata credulitas.
 uirgines integritas & paritur. reformatio
 nis humane sacrum diuinumq; misterium scō
 atq; sincero honorate seruitio. Amplectimini
 xpm̄ in nr̄a carne nascentem. ut eū uidere mere-
 amini dñm gloriæ in sua maiestate regnantem
 p̄ xpm̄ dñm nr̄m. **ITEM ALIA DE NATALIS Dñi**

Nota quidem sunt uobis dilectissimi & frequen-
 ter audita que ad sacramentum p̄tinent sol-
 lemnitatis hodiernæ. Sed sicut in lesis oculis
 uoluptatē affert lux ista uisibilis. ita cordibus
 sanis æternum dat gaudium natiuitas salua-
 toris. Que uobis numquam est tacenda. licet
 non sit ut dignum est explicanda. Non enim ad

illud tantum modo sacramentum quo fili^{us} di
con sempiternus est patri. sed & iam adhuc ortu
quo uerbum caro factum est. credimus punere quod
dictum est generatione eius qui senar^{um} reb^{us} ~~...~~

¶ Ita que di filius parat que eadem de patre & cu
patre natura uniuersitatis creator & dñs totus
ubique presens & om̄a totus excedens in ordine
temporum que ipsius dispositione decurrunt.
Hunc sibi diem quo in salute mundi ex beata ma
ria nasceretur elegit. Integro p̄ma pudore gene
rantis cuius uirginitas si non est uolata partu
ut non fuerat temerata conceptu. ut impleret
sicut ait euangelista quod dictum est ad dño p̄ sua
p̄f̄am. Ecce uirgo concipiet in utero & pariet fili
um & uocabitur nomen eius emmanuel. quod
interpretatur nobis cum dñs. Hic enim mirabilis
sacre uirginis partus, uere humanam uere quedi
uinam una edidit plenaturam. Quia non ita
proprietas suas tenuit utraq; substantia ut p̄so
narum in eis possit ee discrecio. N& sic creatura
in societatem sui creatoris assumpta est. ut ille

habitator & illa esse habitaculum. Sed ita
 ut naturae alteri altera misceretur & quamuis alia
 sit que suscipitur aliaque susceperit. in tantam tam
 unitatem conuenit utriusque diuersitas. ut unus
 idemque sit filius. qui se & secundum quod ue
 rus ho^{mo} est patre dicit minorem & secundum quod
 uerus d^e est patre p^{ro}ficetur equalem. hanc unita
 tem dilectissimi qua creatori creatura conferitur
 intelligentie oculis cernere cecitas arriana non
 potuit. Que unigenitum d^e eiusdem cum patre glo
 riae atq; substantiae esse non credens. Minorem sibi
 finxit filiditatem. de his que ad formam sunt refe
 renda ser uilem. Quam idem filius d^e ut ostendat in
 se non discedere neque alterius esse persone. Sic cu
 eadem dicit pater maior me est. quem annodum
 cum eadem dicit ego & pater unum sumus. In forma
 enim serui quantae reparacionis causa in seculoru
 fine suscepit minor est patri. In forma autem d^e
 in qua erat ante secula equalis est patri. In hu
 mili tate humana factus ex muliere sub lege;
 In maiestate diuina manens d^e uerbum p^{ro} quod

facta sunt omnia. Proinde qui in forma dei fecit
hominem in forma serui factus est homo. Sed
utrumque de potentia suscipientis. utrum
que homo de humilitate suscepti. Tenet enim
sine defectu propriam suam utraque natura
& sicut formam serui formam non adimit.
ita formam dei serui forma non minuit. Sacra
mentum itaque unitum cum infirmitate uirtutis.
Propter eandem dei hominisque naturam mi
nore patri dei filium sunt. Unitas autem que
una est in trinitate patris & filii & spiritus sancti. Omne
opinionem inaequalitatis excludit. Nihil ibi
habet aeternitas temporale. Nihil natura dissi
militate una illi uoluntas est eademque substantia.
par potestas & non tres dei sed unus deus. Quia
uera & inseparabilis est unitas ab omni potest
esse diuersitas. In integra igitur ueritate hominis perfectae
taque naturae uerus natus est deus totus in suis to
tus in nobis. Nostra autem dicimus que in nobis ab in
itio creator condidit & que reparanda suscepit
Nam illa que deceptor in uexit & homo deceptor

admisit. Nullum habuerunt in saluatore uesti-
 gium. Nec quia communionem humanarum su-
 bit in firmitatem ideo nostrorum fuit particeps delin-
 quentium. Assumpsit formam serui sine sordibus pec-
 catorum. Humana puehens diuina non minuens.
 Ex inuitio enim illa quae inuisibilis uisibilem
 prebuit inclinatio fuit miserationis. non defectio
 potestatis. ut ergo ad aeternam beatitudinem ab
 originalibus uinculis & amundanis reuocaremur
 erroribus. Ipse ad nos descendit ad quem nos non
 poteramus ascendere. Quia & simul inerat amor
 ueri. incertarum tamen opinionum uarietas fallaci-
 cum. demonum decipiebatur astucia. & falsi nominis
 scientia induersas conpugnantes quae sententias
 humana ignorantia traheretur. Ad auferendam
 autem ludibrium quo captiue mentes superbiendi
 diabolo seruebant non sufficiebat doctrina legalis.
 Nec ipsas cohortaciones propheticas poterat natura
 nostra reparari. Sed adicienda erat ueritas redemp-
 tionis moralibus institutis & corruptam ab ini-
 cio originem nobis renasci oportebat exordis.

Offerenda erat preconciandis hostia que & nri
generis sociā & nre contaminationis esse & alie
na. Ut hoc propositum di quo peccatum mundi in
ihū xpi placuit natiuitate hac passione delere. ad
omnium generacionum sc̄ta pertinere. Ne turbare
nos sed potius confirmarent misteria p̄temporū
ratione uariata cum fides quā uiuimus nulla fu
erit & late diuersa; Cessent igitur illorum que
relle quim pio murre^{mu} diuinis dispensationibus
ad loquente de dominice natiuitatis tarditate
causantur. tamquā p̄teritis temporibus non sit
impensum. Quod in ultima mundi & late gestum
uerbi enim incarnatio hoc contulit facienda quod
facta. & sacramentum salutis humane in nullo
umquā antiquitate cessauit. Quod p̄dicauer
apostoli hoc admuntiauerunt & p̄ph̄e. Ne sero
est impl̄um quod sempe creditum. Sapien
cia uero & benignitas di ac saluti feri operis mora
capaciores nos suae uocationis effecit. ut quod
multis signis multis uocibus multisq; misteris
p̄tot fuerat secula nuntiatum in dieb; euangeli

non est & ambiguum. & natiuitas saluatoris que
 omnia miracula omnemq; humane intelligence
 erat excessura mensuram tanto constantiorem in nobis
 gigneret & fidem quanto predicatio eius & antiquior
 precessit & crebrior. Non itaq; nouo consilio de
 rebus humanis nec seramiseratione consuluit. Sed
 constitutione mundi una eandemque omnibus causam
 salutis instituit. Gratia enim dei quae semper uni
 uersitas iustificata seculo aucta est christo nascente non
 cepta. Et hoc magne pietatis sacramentum
 quod totus iam mundus implendus est tam potens & iam
 in suis significationibus fuit ut non minus adempti sint
 quam illud credere promissum quam qui suscipere donatum
 Unde cum manifesta pietate dilectissimi quam
 in nos diuine diuine bonitatis effuse sint quibus
 ad aeternitatem uocandis. non solum preceden
 tium exemplorum utilitas ministravit. sed & iam
 ipsa ueritas uisibilis & corporalis apparuit. Non
 regni neque carnali gaudio diem dominice natiui
 tatis celebrare debemus. Quod digne & intellegent
 fieri & a singulis si meminert quisque cuius corporis

1

membrum sit. & cui capiti coaptatum est ne ea
craedificatione discors compago non hereat. +
Considerate dilectissimi & scdm illuminationem
sp̄s sc̄i prudenter aduertite. Quis nos in se
susceperit & quem susceperimus in nobis. Qm̄ sic
factus est dñs ih̄s caronā nascendo. ita & nos facti
sumus corpus ipsius renascendo. Ideo ad membra
xpi & templum sumus sp̄s d̄i & ob hoc beatus aposto
lus dicit glorificate & portate dñm in corpore ur̄o.
Qui formam nobis sue mansuetudinis & humilitatis
insinuans. eos uirtute imbuit quare demit. Ipso
dño pollicente. uenite ad me omnes qui laboratis
& honerati estis & egreficiā uos. Tollite iugum
meum uos & discite a me quia mitis sum & humilis
corde. & inueniētis requiem animabus ur̄is. Sus
cipiamus ergo regentis nos ueritatis non graue nek
asperum iugum & simus eius humilitatis similes
Cuius gloriæ uolumus eē conformes. Ipso auxili
ante & pducente nos ad pmissiones suas qui scdm
magnam misericordiam suam potens est & nr̄a
p̄ccata delere & sua in nos dona p̄ficere xps dñs

nri qui uiuit & regnat . I TEMALIA DENAT ONI
Semp quidem dilectissimi diuersis modis
 multisq; mensuris humano generi bonitati
 una consuluit . & plurima prudentiae suae mi-
 nera omnibus retro seculis clementer imperatit.
 Sed in nouissimis temporib; omnem abundantiam
 solite benignitatis excessit ; Quando in xpo ipsa
 ad peccatores misericordia ipsa ad errantes uertus
 ipsa ad mortuos uita descendit . ut uerbum illud
 coaequum & equale genitori in unitatem diuinitatis
 suae naturam nre humilitatis assumeret . Et dr
 de deo natus idem & iam homo de homine nasceret .
 Promissum quidem hoc a constructione mundi
 & multis significationibus rerum atq; uerborum sep-
 fuerat pph&arum . Sed quantam hominum portio-
 nem figure ille & misteria obumbrata saluarent
 nisi longa & occulta promissa aduentu suo xps
 impletet & quod tunc paucis credentib; profuit
 faciendum in numeris iam fidelibus prodesse
 effectum . iam ergo nos non signis neque ima-
 gibus ad fidem . ducimur sed euangelica istoria .

confirmati quod factum credimus adoramus.
No cedentibus ad eruditionem nr̄am ppheticis in
strumentis ut nullo modo habeamus ambiguum.
Quod tantis oraculis scimus esse predictū
Hinc enim est quod abrahe dñs ait in semine tuo
benedicentur omnes gentes. hinc dauid pmissio
nemdi ppheticō spū canē dicit. Iuravit dñs da
uid & non frustrabit eum de fructu uentris tui po
nam sup sedem meam. hinc idem dñs per saiam
& ecce inquit uirgo in utero accipiet & pariet fi
lium & uocabunt nomen eius emmahel quod
interpretatur nobiscum dñs. & iterum exiet
uirga de radice iesse & flos de radice eius as
cendet. In qua uirgo non dubiebat beata
maria uirgo predicta est. Que iesse ac dauid
serpe pgenita & sed spū fecundata nouum
florem carnis humane utero quidem materno
sed par tu est enixa uirgineo. Exultent ergo
in laudem dī corda credentium & mirabilia eius
confiteantur filii hominum. Quō in hoc preci
pue dī opere humilitas nr̄a agnoscat quanti

eam suus conditor aestimavit. Quia cum
 origini humane multum dederit quod nos
 ad imaginem suam fecit reparationi nr̄ae longe
 amplius tribuit cum seruli forme ipse dñs
 coaptavit. Quamvis enim ex una eademque
 pietate sit quicquid creature creator impendit.
 Minus tamen mirum est hominem ad diuina pro
 ficere quam dñm ad humana descendere: Hoc
 autem nisi facere dignaretur omnip̄s nulla quem
 quem species iusticie nulla forma sapientie
 ac pietate diaboli & profundo aeternę mortis
 ouerteret. Condemnatio enim ex uno ⁱⁿ om̄i ner
 cum p̄cator transiens per mater̄ & locali
 uulnere labe facta natura nullum remedium
 repperit. Quia condicionem suam nisi uirib;
 mutare non potest: Primus namq; homo carnis
 substantiam accepit & terra & rationabili spū
 per insufflationem creatis animatus est. ut ad ima
 ginem & similitudinem auctoris sui. uiuens for
 mam bonitatis dī atq; iusticie in splendore imita
 tionis tamquā in speculi nitore seruet. Quā

nature sue speciosissimam dignitatem super
obseruantia legis date perseueranter excolere ipsa
illam terreni corporis qualitatem ad caelestem glo
riam mens incorrupta pducere. Sed quia inui
do deceptorum temere atque infeliciter credidit & sup
biae consiliis ad quiescent repositum honoris
augmentum occupare maluit quam mereri.
non solum ille homo sed & iam uniuersa in illo
posteritas eius audiuit terraes & in terram ibi.
Qualis ergo terrenus tales & terrem & nemo
immortalis quia nemo caelestis. Adhuc ita
que peccati & mortis uinculum resoluendum
omnipotens filius dei omnia implens omnia
continens & equalis per omnia patri & in una
ex ipso & cum ipso consempiternus essen
tia naturam in se suscepit humanam & crea
tor aeternis omnium rerum dignatus est unus esse
mortalium: Et & a sibi matrem quam fecerat quae
salua integritate uirginea corporee contagio
nouo homini & puritas ineffabile & ueritas. Non
ergo in xpo ex utero uirginis genito. Quia

nativitas est mirabilis ideo nri est natura dis-
 similis: Qui enim uerus dr̄ idem uerus est ho-
 mo: & nullum in substantia utraque mendaci-
 um: Verbum caro factum est p̄ defec̄tione car-
 nis non defec̄tione dītatis: Quae sic potentia
 suam bonitatem quemoderata est ut & nra susci-
 piendo pro ueheret̄ & sua communicando non p̄de-
 ret̄. In hac nativitate xpi & iam esae sermo con-
 pl̄tus est dicentis: Producat terra & germinet̄
 saluatorem & iusticia oriatur simul. Terra eni
 carnis humane que in primo fuerat preuati catore
 maledicta in hoc solo beate uirginis partu germen
 edidit benedictum: & uicio suae stirpis alie-
 num cuius spiritalem originem in regeneratio-
 nem consequimur: & omni homini renascenti
 aqua baptis matis instar est ueri uirginalis. Eode
 sco spū replente fonte in quirepleuit & uirgine
 Ut p̄ & catum quod ibi uacuauit sacra conceptio
 hic mystica tollat ablucio: Ab hoc sacramento
 dilectissimi insanus manicheorum error alienus
 est nec ullum habent in xpi regeneratione con-

forcium quieumdemaria uirgine negant corpo
raliter natum. Ut cuius non credunt ue
ram natiuitatem nec ueram recipiant passione.
Et quem non confitentur uere sepultum abnuant
ueraciter surcitatum. Ingressi enim preruptam
in execrandi dogmatis uiam. In qua nihil non te
nebrosam nihilque non lubricum struunt in pfun
di mortis precipia falsitatis. Nec aliquid
soli dum cui inmittantur inueniunt. Quipre
ter omnia diabolici probra commenta in ipso
precipuo obseruantie sue festo sicut proxima
eorum confessione pate factum est ut animi &
corporis pollutione laxantur. Nec infide in
tegritatem nec in pudore seruantes ut & in
dogmatib: suis impii & in sacris inueniantur
obsceni. Alie hereses dilectissimi licet merito
omnes in sua diuersitate damnate sint. habent
tamen singule in aliqua sua parte quod uerum
sit. Arius di filium minorem patre & crea
turam esse definiens. & ab eodem inter omi
n creatum putans spm scm magna impida

re sepdidit. Sed sempiter nam atq; incommuta
 bilem deitatem. quam intrinitatis unitate non uidit
 in patris essentia non negauit: Machedonius alu
 mine ueritatis alienus diuinitatem sc̄i sp̄s non
 recepit sed in patre & filio unam potentiam & ean
 dem confessus est esse naturam. Sabellius in
 explicabili errore confusus unitatem substan
 tiae in patre & filio & sp̄s sc̄o inseparabile
 sentiens. quod qualitate tribuere debuit singu
 laritati dedit. Et cum ueram trinitatem in
 tellegere non ualeret. unam eandēque credi
 dit sub triplici appellatione personam. Photi
 nus mentis caecitate deceptus in xpo uerum
 & nrae substantiae confusus est hominem sed eun
 dem dnm dedō ante om̄a saecula genitum ēē non
 credidit: Apollinaris fidei solitate priuatus filiū
 dī ita uerā humane carnis credidit suscepisse
 naturam. ut illa carne diceret unam non fuis
 se quia uicem eius expleuerit ipsa diuinitas. hoc
 modo si om̄ quos catholica fides damnat reuertē
 tur errores in alus atq; aliis quiddam inuenitur

quod ad amnabilem possit abungi; Inmaniche
orum autem sceleratissimo dogmate prorsus nihil est
quod ex ulla parte possit tolerabile iudicari.
Sed uos dilectissimi quos nullis dignius quam bea
ti apostoli petri alloquor uerbis genus electum re
gale sacerdotium. gens sancta populus acquisitionis
aedificatae super inuolabilem petram. christum ipsique
domino saluatori nostro pueram susceptionem nostre
carnis intercepmanche stabiles in ea fide quam
confessi estis coram multis testibus; & in qua re
paquam & spiritum sanctum accepistis chrisma salutis
& signaculum uitae aeternae. Siquis autem uobis
aliud annuntiauerit praeter id quod didicistis
anathema sit. Nolite impias fabulas preponere
re lucidissime ueritati & quicquid contra regu
la catholici & apostolici symboli aut legere aut
audire contigerit. id omnino mortiferum & di
abolicum iudicate. Non uos seducant decip
toris artibus ficta & simulata quae non ad pu
rificationem. sed ad perditionem proficiunt anima
rum; Speciem quidem sibi pietatis & casti

tatis adsumunt: sed hoc dolo actuum suorum
 obscena circum tegunt. & de prophani cordis pe-
 netrabilibus iacula quibus simplices uulnerentur
 sagittent in obscuro & tor corde. Magnum pre-
 sidium est fides integra fides uera. In qua &
 ateri quicquam nec minus potest. quia nisi una
 fides non est. Dicente apostolo unus dñs. una
 fides. unum baptisma. unus dñs & pater omnium
 qui super omnia & in omnibus nobis. hanc ueritatem
 dilectissimi inconcusis mentibus inherere. & hanc
 omnem & tamini scitatem. In hac preceptis dñi
 deseruite quia sine fide impossibile est placere
 dō. & nihil sine illa sc̄m. nihil castum est. nihil
 uiuum. lustus enim ex fide uiuit. Quam qui
 diabulo decipiente pdiderit uiuens mortuus est.
 Quia sicut p̄ fidem iusticia ita & iam p̄ fidem ueram
 uita obtinetur aeterna. Dicente dño saluatore;
 Haec est autem uita aeterna ut cognoscat te
 solum uerum dñm & quem misisti ih̄m xp̄m. Qui
 uos p̄ficere & perseuerare faciat usque infini-
 te qui uiuit & regnat in saecula saeculorum.

ITEM ALIA DE NATALE DÑI

Quamuis enim dilectissimi ineffabilis sit nati-
uitas dñi nri ihū xpī quise nature nre uestiunt
Audeo tamen non de facultate mea fidere sed de
ipsius inspiratione presumere. Ut die quum
sacramentum humane restitutionis elatus est
aliquid non bis quod audientes possit audi-
ficare promatur. Non enim quia maior pars
aeterni di quod credit intellegit. Ideo necessa-
rium non est & iam quod dicta sunt dicere. Cum
utiq; multis nunc primū ad fidem uenien-
tibus oris nri officium debeamus melius que-
rit doctor honorare iam notis quam rudis frau-
dare discendis. Quod ergo filius dī quicum pa-
tre & cum spū sco non unius psonae sed unius essentiae
est humilitatis nrae particeps fieri. & unius
passibilem unus uoluit ee mortaliū. Tam
sacratum tamque mirabile est ut ratio diuini
consilii sapientib; mundipate re non possit nisi
humane ignorantiae tenebras lux uera discussit
rit. Non enim in solo opere uirtutum aut in so-

la obreruantia mandatorum sed & iam in tramite
 fidei. Angusta & arcta uia est que ducit ad uitam & magnilabo-
 ris est magnique discriminis interdubius imperitorum
 opinioner & uerisimiles falsitates p unum sane doc-
 trine semitam inoffensis gressib; ambulare. Laquei
 erroris opponant omne periculum deceptionis euadere.
 Quis autem adhuc idoneus nisi quis pūdi & doctur
 & regitur. Dicente apostolo. nos au non spm mundi
 accepimus sed spm qui ex dō est. Ut sciamus que adō
 donata sunt nobis. Canente & iam dicit. beatus
 quem tu erudieris dñe & de lege tua docueris eum.
 habentes itaque dilectissimi inter pericula erroris
 presidia ueritatis & non humane sapientiae uerbis
 sed doctrina sc̄i sp̄s eruditi. quod di dicimus credi-
 mus. quod credimus predicamus di filium ante
 seta a patre genitum & patri sempiterna & cum sub-
 stanciali equalitate coeternum uenisse in hunc mun-
 dum p uerum uirginis. In hoc sacramentum pi & a-
 tis el & te in qua & ex qua aedificauit sibi sapientia
 domum & formam sibi serui in similitudine car-
 nis p̄ccati incommutabilis uerbiditas coapta

tauit . in nullo apud se & patrem & spm scm minor
gloria sua quia diminutionem & uarietatem summe
& eterne essentiae natura non recipit . Propter nam
autē infirmitatem extenuauit se incapacibus suis
& uelamine corporis splendorem maiestatis sue
quē uisus hominum non ferebat obtexit . Unde
& iam exinanisse redicitur tāquam se ppria uirtute
uacua uerit dum in ea humilitate qua nobis consu
luit non solum patre sed & iam seipso est factus
inferior . nē aliquid illi hac inclinatione decessit .
cui cū patre & cum spū . hoc quod est eē commune
est . Ut hoc ipsum intellegamus ad omnipoten
tiam pertinere . quod si scdm nrām minor est . scdm
ppriam minor non est . Qui enim lux ad obscu
ros . uirtus ad inbecillos . misericordia respexit ad
miseros . De magna factum est potestate ut di filius
substantiam humanā que causam suscipere & . qui
& naturam quam condidit reformare & . & mortē
quam non fecit abolere & . Repudiatis igitur
longe que reiectis omnib; opinionib; impiorū qui
bus aut stulticia est xps aut scandalum . Exul

& rēctarum mentium fides & uerum unum
 que dī filium non solum scdm dītatē quia patre
 genitus. sed & iam scdm umanitatē quae de matre
 uirgine est natus intellegat. Ipse enim est in humili
 tate nrā qui est in maiestate diuina uerus homo & uerus
 dī. Sempiternus in suis temporalis in nrīs. Una
 cum patre in substantia quae nunquā non fuit minor patri
 in corpore quod creauit. In assumptione enim nature
 nrāe nobis factus est gradus. quoad ipsum ipsum
 possumus ascendere. Nam illa essentia quae semper
 ubique tota est localis disensione non eguit. & tamen
 proprium fuit totam homini inseri quae ei proprium est
 totam a patre non diuidi. Manet ergo quod in princi
 pio erat uerbum & non est ei accedens ut quod est ali
 quando non fuerit. Sempiternus enim filius filius
 est. & sempiternus pater pater est. Unde cum ipse
 filius dicat. Qui me uidit uidit & patrem meum
 ex cecauitē oherdite impi & astua ut qui maiestare
 filii non uidisti. patris gloriam non uideres. Di
 cendo enim genitum esse quā erat. filium asse
 rit temporalem credidisti patrem mutabilem

381
Mutabile enim est non solum quicquid minus
tur sed & iam quicquid augetur. & si deo patri
pater est genitus quia & tibi uidetur generatio cum
qui non erat genuit in se & tamen erat. & iam generati
tis essentia que adhibendum quod non habuit gene
rando perficit. Sed hanc impiam perversitatem tuam
fides catholica exsecratur & damnat que in dei
tate nihil temporalitatis agnoscit sed unum us sem
piter nitens & patrem confitetur & filium. Quia
splendor ex luce ortus non est luce posterior. & lux
uera nunquam splendoris est indiga. Sic sub
stantiale habens semper fulgere sicut substantia
le habet semper existere. huius autem splendoris mani
festatio missio dicitur quamundo christus apparuit
& cum omnia inuisibili maiestate sua semper imple
ret tamen quasi de remotissimo altissimo que
secreto his quibus erat ignotus aduenit cum cie
ritatem ignorantie abstulit. & sicut scrip
tum est sedentibus in tenebris & umbra mortis
lux orta est eis. Quamuis enim & iam priori
bus scitis ad illuminationem sanctorum patrum

& prophetarum lumen ueritatis emissum est
 Dicente dauid emitte lucem tuam & ueritatem
 tuam & diuersis modis multisque signis opera pre
 sentiae deae filii declarare. Omnes tamen ille
 significationes cunctaque miracula testimonia
 fuerunt istius missionis de qua apostolus dicit. Cui
 ergo uenit plenitudo temporis misit deus filium
 suum natum ex muliere factum sub lege. Quid
 ergo hoc est nisi uerbum carnem fieri conditorem
 mundi puterum uirginis nasci dñi maiestatis
 humanis se coaptare primordis. & licet concep
 tu spirituali nullas sint terrenis feminis mixta conta
 gia ad suscipiendam tamen uere carnis substantiam
 solam sumere de matre naturam. hac missione
 quod unitus est homini filius impar est patri. Non
 in eo quod est ex patre sed in eo quod est factus ex homine
 Aequalitatem enim quam in uolabilem habet dei
 tas. non corrumpit humanitas & creatoris ad cre
 aturam descensio credentium est ad aeterna subue
 ctio. Nam quia sicut ait apostolus in sapientia dei.
 Non cognouit mundus per sapientiam dei placuit deo

per stultitiam predicationis saluos facere credentes. mundo ergo id est per dicitur; mundo sapientia sua caecitas facta est. Ne potuerunt per illam agnoscere dominum. Ad cuius noticiam non nisi insipientia eius acceditur. & ideo quia mundus de uanitate suorum dogmatum superbiebat in eo constituit dominus saluandorum fidem quod & indignum uideretur & stultum ut deficientibus omnibus opinionum presumptionibus solacii gratia reuolare. Quod comprehendere humana intelligentia non ualeret. Agnoscat igitur catholica fides in humilitate domini gloriam suam & de salutis suae sacramentis gaudeat & de qua quae est corpus christi. Quia nisi uerbum dei caro fieret & habitaret in nobis nisi in commanionem creature creator ipse descendere & uetustatem humanam ad nouum principium sua natiuitate reuocare & regnare mors ab adam usque in finem. & super omnes homines condemnationis in solubilis permanere. cum de sola condicione nascendi una cunctis esset causa pereundi. Solus itaque inter filios hominum dominus innocens natus quia solus sine carnalis concupiscentiae pollutione conceptus.

Factus est homo nri generis. ut nos diuine nature pos-
 simus esse consortes. Originem quam sumpsit in utero
 uirginis posuit in fonte baptismatis deditaque quod
 dedit matri. Virtus enim altissimi & ob umbratio
 sps sc̄i quifcit ut maria pareret saluatorem. eadem
 facit ut regeneraret unda credentiu. Quid autem
 sanandis egris. in luminandis caecis uiuificandis mor-
 tuis aptius fuit quam supbie uulnera humilitatis
 remedis curarentur. Adam preceptadi negle-
 gens peccati induxit dominationem. Ihs factus
 sub lege reddidit iusticie libertatem. ille dia-
 bulo obtemperans usque ad preuarcationem meruit
 ut in ipso omnes morerentur. hic patri oboediens
 usque ad crucem fecit ut in ipso omnes uiuificaren-
 tur. Ille cupidus honoris euangelice nature sup-
 pedidit dignitatem. hic infirmitatis nre suscipi-
 ens condicionem. propter quos ad inferna descen-
 dit eosdem in caelestibus conlocauit. postremo illi
 pelationem lapsi dictum est terra es & in terra
 ibis. huic subiectione exaltato dictum est sede
 a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos sca-

bellum pedum tuorum. Haec dñi nri opera dilectissimi non solum sacramento nobis uilia sunt sed & iam imitationis exemplo in disciplinam ipsare media transferantur. Quodque impensum est miseris pro sit & moribus. Ut memineri mus nobis in humilitate & mansuetudine redemptionis nri ee uiuendum. Quo sicut ait apostolus sic patimur & conregnabimus. Frustra autem apel lamur xpiani si imitatores non sumus xpi. Quia ideo uiam esse sed dixit ut conuersatio magistris sit forma discipulis. Et illam humilitatem eligat seruus quā s & tatus est dñs qui uiuit & regnat in saecula saeculorum. EXPLICIT
INCIPIT DE EPIPHANIA.

Celebrato proximo die quo inemerata uirginitas humani generis edidit saluatorem. Epiphaniae nobis dilectissimi ueneranda festiuitas dit per seuerantiam gaudiorum ut inter cognatarum solemnitatum uicina sacramenta exultationis uigor & feruor fidei non tepescat. Ad omnia enim hominum spectat salutem, quod in facti